מאָל ניט געווען אַזאַ חושך, פונ־
דעסטוועגן דאַרף מען ניט נתפעל
ווערן, וויסנדיק אַז דאָס וואָס דער
חושך איז גרעסער איז דאָס מצד
דעם וואָס מען ווערט נענטער צום
אור הגאולה.

און בכדי אַראָפּטראָגן דעם אור הגאולה בפועל דאָ למטה צום מקבל, פאָדערט זיך ביי דעם תלמיד צוויי ענינים: א) די ידיעה, ער זאָל וויסן אַז דער העלם וסילוק איז דאָס נאָר אין חיצוניות, אָבער אין פנימיות איז דאָס תכלית הגילוי. ב) די התקשרות וצמאון צום רב, אַז ניט קוקנדיק וואָס אין חיצוניות האָט זיך דער רב אָפּגעטראָגן, פונדעסטוועגן דאַרף דער תלמיד שטיין מיט אַ התקשרות וצמאון צום רב, אַזוי ווי בשעת ההשפעה, און נאָך מערער. ווי דער אַלטער רבי פלעגט זאָגן בשעת דביי־קותו: „מי לי בשמים גו' איך וויל זע גאָר ניסט איך וויל ניט דייַ־גן עדן איך וויל ניט דיין עולם הבא כו' איך וויל מער ניט אַז דיך אַליין" [21]), וואָס דורך דעם צמאון ווערט דער גילוי אור החדש צום מקבל, אין דער גאולה העתידה במה־רה בימינו.

(משיחות ש"פ מטו"מ, תשט"ז)

פרשת ואתחנן

א. (אין דער היינטיקער סדרה שטייט: אז יבדיל משה שלש ערים וגו' לנוס שמה רוצח וגו', וואָס דאָס איז דער ענין פון ערי מקלט).

די וועגן וועלכע פלעגן פירן צו די ערי מקלט, זיינען געווען דרכים מתוקנים, זיי זיינען געווען ברייט צוויי און דרייסיק איילן, און אויף יעדער פרשת דרכים איז געווען אַ שילד, „מקלט, מקלט", בכדי צו ווייזן די וועג וואָס פירט צו די ערי מק־לט [1]).

וויבאַלד אַז עס איז געווען אַזוי אין גשמיות, איז פאַרשטאַנדיק, אַז אויך אין די רוחניות'דיקע ערי מקלט, — וואָס דאָס זיינען דברי תורה, ווי עס שטייט [2]) דברי תורה קולטין, צו דעם רוחניות'דיקן הורג נפש, ווי מען האָט גערעדט אין מאמר [3]), — זיינען פאַראַן די אַלע פרטים.

ב. באמת איז פאַרקערט, ניט ווייל דער ענין איז פאַראַן אין גשמיות, דערפאַר איז דער ענין דאָ אין רוח־ניות, נאָר אדרבה, דער עיקר ענין איז אין רוחניות, און ווייל דער ענין איז אַזוי אין רוחניות, קומט ער אַראָפּ בהשתלשלות אויך אין גשמיות, אַזוי ווי עס ווערט דערקלערט אין

---

21) תהלים עג, כה. שורש מצות התפלה להצמח צדק פרק מ.

1) בבא בתרא ק, ב. רמב"ם פרק ח מהלכות רוצח ושמירת נפש הלכה ה. מכות י, ב. במדבר רבה כג, יג. תנחומא מסעי, יא.

2) מכות י, א.

3) זע אויך ווייטער עמוד 623.

של"ה[4]) אויף דעם וואס התורה מד־ברת בתחתונים ורומזת בעליונים, אַז באמת איז התורה מדברת בעליונים, נאָר מיר נעמען דעם רמז וואס איז שייך צו תחתונים.

און אַזוי ווי דאָס איז אין אַלע ענינים אין תורה, אַזוי איז אויך דער ענין פון ערי מקלט, אַז די אַלע פרטי ענינים וואס זיינען פאַ־ראַן אין גשמיות'דיקע ערי מקלט, זיינען פאַראַן אין די רוחניות'דיקע ערי מקלט, און אדרבה — דער עיקר פון די ענינים זיינען אין רוח־ניות, און דורך השתלשלות קומען זיי אַראָפּ אויך אין גשמיות.

ג. אילו זכינו — וואָלטן מיר זוכה געווען — וואָלט מען נעמען דעם ענין מלמעלה למטה, ד. ה. מען וואָלט פאַרשטאַנען דעם ענין אין רוחניות, ובמילא וואָלט מען פאַרשטיין, אַז וויבאַלד די ענינים זיינען דאָ אין רוחניות, זיינען זיי מסתמא פאַראַן אויך אין גשמיות.

אַלע ענינים וואס אין עולם, קאָן מען נעמען מלמעלה למטה, ד. ה. זען די ענינים ווי זיי זיינען אין רוחניות, ובמילא פאַרשטיין, אַז אַזוי איז מסתמא אויך אין גשמיות.

— כ"ק מו"ח אדמו"ר האָט דער־ציילט, אַז זיין פאָטער, דער רבי נ"ע, פלעגט ניט וועלן לײדן אַז מען איז אים מפסיק צווישן וואַשן זיך צום עסן און ברכת המוציא, הגם אַז על פי דין הייסט אַ הפסק, דיבור אָדער זמן דוקא, פונדעסטוועגן פלעגט ער ניט וועלן לײדן אַז מען איז אים מפסיק אַפילו נאָר במחשבתו צווישן נטילת ידים און ברכת המוציא.

אין די יאָרן תרנ"ד־ה[5]) האָבן די מעדיצין־פּראָפעסאָרן אויסגעפונען אַ נייעם אָדער אין מוח, וואָס דער אָדער העלפט צו זכרון און צו פאַר־טיפונג. איינער פון די בני בית[6]) האָט דאָס דערציילט מיט גרויס התפעלות צו הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק (מהורש"ב) ביים עסן. הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק האָט אויסגע־הערט און גאָרניט געזאָגט. נאָכן בענטשן האָט ער געזאָגט, מען זאָל אַ ווײלע צוואַרטן. ער איז דאַן אַרײנגעגאַנגען צו זיך אין חדר און האָט פון דאָרט אַרויסגעבראַכט אַ קליין ביכל חסידות, אַ כתב־יד פון הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי, און האָט געוויזן אַז עס ווערט דאָרט אין זעקס־זיבן שורות געבראַכט וועגן דעם אָדער. הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי איז דאָרט מבאר, אַז עס איז פאַראַן אַן אָדער אין מוח וואָס ער איז מלא אידים, און איז זיך מתנענע — באַ־וועגט זיך — הין און צוריק און דאָס העלפט צו זכרון און צו העמקה. אַז דער אָדער באַוועגט זיך צו דעם מוח החכמה און בינה[7]) העלפט דאָס צו זכרון און אַז ער באַוועגט זיך

4) הקדמת בית אחרון יד, א.

5) ספר המאמרים השי"ת עמוד 140.

6) הר' מנחם מענדל ז"ל (נולד ו' אדר תרכ"ז) אחי אדמו"ר מהורש"ב נ"ע. וראה אודותו ספר התולדות אדמו"ר מהר"ש עמוד 22.

7) לכאורה איז דאָ מוח הבינה דערמאָנט נאָר בדרך ממילא, וכידוע שמוח הזכרון הוא בחינת חכמה שלמעלה מהבינה (לקוטי תורה שיר השירים ביאור על פסוק באתי לגני ענדע פרק א), אבל יש לחלק בין פנים ואחוריים, עיין במקומות המובאים בי"נ על מאו"א מע' זכור ומע' שכחה.

בו דעם זייט פון מוח הדעת העלפט ראָס צו העמקה. דערפאַר זעען מיר, אַז ווען אַ מענטש וויל זיך אויף עפּעס דערמאָנען הויבט ער אויף דעם קאָפּ און ווען ער וויל זיך אין עפּעס פאַרטיפן בויגט ער איין דעם קאָפּ.

האָט מען געפרעגט ביי הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק: אויב אַזוי, איז דאָך הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי געווען אַ גרויסער פראָפעסאָר. האָט אויף דעם הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק געענטפערט: ער — הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי — האָט דאָס געוואוסט, ווייל למעלה אין אדם העליון איז דאָס פאַראַן, ממילא איז דאָס ביים אדם למטה זיכער אויך דאָ. —

ומכל שכן ענינים וואָס אין תורה, קאָן מען אַ וודאי נעמען מלמעלה למטה, ד. ה. נעמען די ענינים אין רוחניות, און דערפון אַרויסנעמען אויך אין גשמיות, אַזוי ווי עס שטייט אין אגרת הקדש[8], בנוגע דעם לימוד ההלכות דלעתיד, אַז פון רוחניות הענינים, וועט מען וויסן אויך די ענינים בגשמיות.

אָבער וויבאַלד אַז מען איז ניט זוכה צו דעם, דאַרף מען נעמען די ענינים מלמטה למעלה, זען די ענינים ווי זיי זיינען אין גשמיות, און פון דעם אַרויסנעמען די ענינים אין רוחניות.

ד. אַזוי ווי אין גשמיות, פלעגן דאָך די ערי מקלט העלפן ניט נאָר אַ הורג נפש בשוגג, נאָר אויך אַ הורג נפש במזיד, וואָרום אויך אַ הורג נפש במזיד פלעגט דאַרפן אַנטלויפן אין ערי מקלט[9], ביז דער חקירה ודרישה, כדי אַז דערווייל זאָל אים דער גואל הדם ניט הרג'ענען, אַזוי איז אויך אין רוחניות, זיינען דברי תורה קולטין אויך אַ הורג נפש במזיד, ד. ה. אַן עובר עבירה במזיד

און אַזוי ווי אין גשמיות, אַז: אויסער דעם וואָס די וועגן וואָס פלעגן פירן צו די ערי מקלט זיינען געווען דרכים מתוקנים און ברייטע וועגן, כדי אַז דער רוצח זאָל קענען לויפן גרינג צו די ערי מקלט, — איז אויף יעדער פרשת דרכים אויך געווען אַ שילד, אויף צו ווייזן די וועג וואוהין צו לויפן, וואָרום דאָס אַליין וואָס די וועג איז אַ דרך מתוקנה ורחבה, איז ווייניק, אויב ער וועט ניט וויסן אין וועלכן זייט צו גיין;

אַזוי איז אויך אין רוחניות, אַז אויסער דעם וואָס די וועג צו דברי תורה איז אַ גרינגע און אַ ברייטע וועג, — ווייזט אָן דער אויבערשטער אין וועלכער זייט צו גיין, וואָרום מצד בחירה חפשית וואָס עס איז געגעבן געוואָרן, ווי עס שטייט[10], ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע, איז אויב מען וועט אים ניט אָנווייזן די וועג, קאָן ער גיין חס ושלום אין דער לינקער זייט, ער קאָן אויסקלייבן מות און רע. דערפאַר שטייט דער אויבערשטער כביכול מיט אַ שילד און זאָגט אים „מקלט, מקלט", ער וואָרנט אים ער זאָל גיין אין דער רעכטער זייט, ווי עס שטייט[11]

---

8) ענדע סימן כו.

9) מכות ט, ב.

10) דברים ל, טו.

11) דאָרט, יט.

ובחרת בחיים, וואָס דאָס איז דער הקב"ה עוזרו[12].

מצד בחירה חפשית וואָס מען האָט געגעבן יעדן איינעם, אַז ער קאָן אויסקלייבן חס ושלום אויך דעם רע, מוז יעדער איינער אָנקומען צו דעם עזר שלמעלה, דער אויבערשטער זאָל אים זאָגן: מקלט, מקלט, גיי אין דעם וועג וואָס פירט צו חיים וטוב, וואָרום אפילו רבן יוחנן בן זכאי האָט געזאָגט[13]) איני יודע באיזו (דרך) מוליכין אותי, מכל שכן אַנדערע, ומכל שכן די וואָס זיינען אין אַ זמן פון חושך כפול ומכופל, קאָנען זיי אַ ודאי ניט וויסן אין וועלכן דרך זיי גייען, און זיי מוזן אָנקומען צו דעם עזר שלמעלה, אַז דער אויבערשטער זאָל זיי זאָגן וואוהין צו גיין.

ה. אויב מען וויל, אָבער, אַז דער אויבערשטער זאָל אים וויזן וואוהין צו גיין, מוז ער אַליין אויך טאָן אַזוי, מדתו של הקב"ה — מדה כנגד מדה[14]).

מען מוז אַרויסגיין אויף דער פּרשת דרכים וואו עס שטייען אידן און וויסן ניט אין וועלכער זייט צו גיין, מען דאַרף גיין צו זיי און שרייען: מקלט, מקלט, גייט צום רעכטן זייט וואָס פירט קיין מקלט, דאָרטן איז אַ מקלט פון גואל הדם, פון דעם שטן וואָס איז יורד ומסטין עולה ומקטרג[15]), גייט ניט חס ושלום אין דער לינקער זייט, וואָס פירט אין שאול ואבדון.

און דאָס איז אַן אויפגאַבע וואָס ליגט אויף יעדן איינעם, אָוועקשטעלן זיך אויף אַ פּרשת דרכים און שרייען: מקלט, מקלט, וויזן די וועג וואוהין מען דאַרף גיין. און הגם אַז דורך דעם וועט ער זיך געפינען די גאַנצע צייט אויפן פּרשת דרכים, אין אַן אָרט וואָס דאָרטן איז דאָ אַ וועג וואָס פירט אויך אין דער לינקער זייט, זאָל ער ניט נתפעל ווערן, וואָרום דוקא דורך דעם פירט ער אויס דעם תפקיד וואָס ליגט אויף אים.

ווי דער מאמר[16]) פון ר' מרדכי הצדיק בשם הבעל שם טוב: „עס קומט אַראָפּ אַ נשמה אויף דער וועלט און לעבט אָפּ זיבעציק אַכציק יאָר, צוליב טאָן אַ אידן אַ טובה בגשמיות ובפרט אין רוחניות". איז דאָך כדאי שטיין די גאַנצע צייט אויף אַ פּרשת דרכים, כדי צו וויזן איין מאָל אַ אידן די וועג וואָס פירט צום תורה־מקלט.

ו. און דורך דעם וועט דער אויבערשטער אים וויזן די וועג וואָס פירט צו חיים וטוב.

בשעת ער וועט קומען אויף אַ פּרשת דרכים און אַוועקשטעלן זיך ווי אַ שילד און שרייען: מקלט, מקלט, — ער ווייס ניט צי יענער וועט אים פאָלגן, ער ווייס גאָר אַפילו ניט צי עמעצער הערט אינגאַנצן וואָס ער רעדט, ער זעט גאָר ניט גיין קיין מענטשן, פונדעסטוועגן איז דאָס אים ניט נוגע, ער איז אַ שילד וואָס

---

12) זע תניא אָנפאַנג פרק יג.

13) ברכות כח, ב.

14) סוטה יא, א.

15) בבא בתרא טז א ובעין יעקב דאָרט. זע ספר המאמרים ה'ש"ת עמוד 159.

16) היום יום, ה' אייר.

שטייט אויפן פרשת דרכים און ווייזט די וועג צום מקלט, די וועג וואס דארטן איז א מקלט פון יצר הרע, א מקלט פון שטן.

איז כאטש ער האט אפשר גארניט אויפגעטאן, אבער וויבאלד אז זיין אויפגאבע האט ער געטאן, ער איז געשטאנען אויפן פרשת דרכים און געוויזן אידן די וועג צום מקלט, דערפאר וועט דער אויבערשטער ווייזן אים די וועג פון ובחרת בחיים, אז הגם ער איז מער ניט ווי אן עובד אלקים, ניט קיין עבד הוי׳, ד. ה. ער האלט אין מיטן דער עבודה, ווארום ער האט נאך א יצר הרע, און ניט נאר אז דורך דער צייט האט ער ניט גע׳פועל׳ט מיט זיין עבודה קיין אפשוואכונג אין יצר הרע און ער איז ביי אים כתולדתו, נאר אדרבה, ער איז נאך שטארקער געווארן דורך דער צייט וואס נש־תמש בו הרבה באכילה ושתי׳ כו׳ [17]), ומצד דעם יצר הרע קען ער בוחר זיין חס ושלום אין מות ורע, ווייזט דער אויבערשטער אים די וועג צו חיים וטוב, הקב״ה עוזרו להושיעו משופטי נפשו.

ז. כ״ק מו״ח אדמו״ר האט אמאל געזאגט, אז די נפקא מינה פון דעם בעל שם טוב מיט די גדולים אין נגלה דתורה וואס זיינען געווען דע־מאלט, איז דאס וואס ביי די גדולים פון נגלה דתורה איז געווען דער סדר אז מען פלעגט קומען צו זיי לערנען, דאקעגן דער בעש״ט מיט זיינע תלמידים פלעגן ניט ווארטן אז מען זאל קומען צו זיי, נאר זיי פלעגן פארן אין שטעט און מוש־בים וואו אידן געפינען זיך.

— עס איז פאראן א ביאור פון אלטן רבי׳ן און פון מיטעלן רבי׳ן אויף דער נפקא מינה פון די גדולים בנגלה דתורה ביז דעם בעש״ט. דאס איז שוין געדרוקט [18]). —

און אזוי ווי די נפקא מינה פון די גדולי נגלה דתורה און דעם בעל שם טוב, אזוי איז אין דעם ענין פון ערי מקלט, וואס מען האט פריי־ער גערעדט, פאראן א חילוק ווי דאס איז על פי נגלה און על פי חסידות.

על פי נגלה — פלעגט זיין אן עמוד, א שטיין א. ד. גל. און אויף אים פלעגט זיין אנגעשריבן מקלט, מקלט, דער עמוד האט נישט גע־רעדט צו יענעם, נאר אז עמעצער איז דורכגעגאנגען פארביי דעם עמוד און צוגעקוקט זיך צו דעם וואס עס שטייט אויפן עמוד און האט געקענט לייענען לכל הפחות — האט ער זיך דערוואוסט די וועג וואוהין ער דארף גיין.

אזוי איז אויך אין רוחניות: עס איז פאראן אזא וואס וועט אוועק־פארן פון זיין ארט, און אריינפארן אין ארט פון א פרשת דרכים, ד. ה. אריינפארן צווישן אידן וואס שטייען אין א פרשת דרכים, און זייענדיק דארטן, אז עמעצער וועט אים פרעגן — אזא וואס קען „לייענען״ לכל הפחות — וועט ער אים ווייזן די וועג אין מקלט.

מסירת נפש האט ער טאקע גע־פראוועט וואס ער איז ארויסגעפארן אין א פרשת דרכים, אבער ער האט

---

17) תניא פרק יג.

18) ליקוטי דיבורים עמוד 890.

זיך ניט געריררט פון זיין אָרט, ער איז אַן עמוד עומד, אַ דומם.

— אַמאָל פלעגט מען זאָגן אויף אַ זייגער: ער גייט אַהין און צוריק, ער האַלט אין איין גיין, אָבער ער רירט זיך ניט פון אָרט. —

על פי ביאור החסידות, אָבער, טאָר מען ניט זיין קיין דומם, מען מוז זיין אַ מהלך, ער דאַרף זיין אַ חיות'דיקער מענטש, אַ לעבעדיקער מענטש און אַ וואַרעמער מענטש, ער דאַרף ניט וואַרטן ביז מען וועט אים פרעגן. ער דאַרף האָבן חיות, לעבעדיקייט און רירעוודיקייט. אויב ער זעט נאָר ערגעץ אַז עס איז דאָ אַ איד וואָס עס קאָן זיין אַז ער קאָן אים עפּעס העלפן, דאַרף ער לויפן צו יענעם און ווייזן אים די וועג צום מקלט.

און דאָס איז די אויפגאַבע וואָס כ"ק מו"ח אדמו"ר האָט אַרויפגעלייגט אויף די תלמידים בפרט, זיי זאָלן אַרויספאָרן אויף עטלעכע וואָכן און שרייען מקלט, מקלט, דאָס איז די וועג וואָס פירט צו חיים וטוב, זיי זאָלן זיין אַזוי ווי שילדן וואָס ווייזן די וועג, און לעבעדיקע שילדן, ניט קיין שטיינערנע וואָס שטייען אויף אַן אָרט, נאָר לעבעדיקע שילדן וואָס גייען מיט אַ לעבעדיקייט און ווייזן יעדן איינעם די וועג אין מקלט.

ח. עס שטייט אין גמרא[19], און דער רמב"ם[20] ברענגט דאָס להלכה, אַז לעולם יראה אדם עצמו שקול והעולם שקול. מען דאַרף שטענדיק קוקן אויף יעדער מענטשן אַז ער איז גלייך־געוואויגן, ובמילא איז די פעולה וואָס ער וועט איצטער טאָן, וועט אים מכריע זיין לזכות או להפכו. נאָך מער — ער דאַרף טראַכטן שהעולם שקול, ד. ה. אַז ער מיט אַלע דורות וואָס וועלן זיין נאָך אים און אַלע דורות וואָס זיינען געוועזן פאַר אים, זיינען שקולים, און אין דער פעולה וואָס ער וועט איצטער טאָן, איז אָפּהענגיק די גאַנצע וועלט.

בשעת דער בחור וואָס פאָרט[21] אין דער פרשת דרכים, בכדי צו ווייזן די וועג לקרב את לבם של ישראל לאביהם שבשמים, וועט זיך באַטראַכטן אַז די גאַנצע וועלט, אַלע דורות וואָס זיינען שוין געוועזן און אַלע דורות וואָס וועלן זיין, זיינען שקולים, און מיט יעדער פעולה וואָס ער איז פועל אין אַ אידן, איז ער מכריע די גאַנצע וועלט, וועט ער ניט זיין קיין דומם'דיקער שילד וואָס רירט זיך ניט פון אָרט, נאָר ער וועט זיין אַ לעבעדיקער שילד, ער וועט אַרומגיין און לויפן מיט אַ חיות, טאָמער וועט זיך אים איינגעבן צו פועל'ן עפּעס אין אַ אידן, וואָס דערמיט וועט ער מכריע זיין די גאַנצע וועלט;

ער וועט אַרומלויפן אומעטום, און קומענדיק צו אַ אידן וועט ער אים

19) קידושין מ, ב (בשינוי לשון).

20) הלכות תשובה פרק ג הלכה ד.

21) אין די שליחות'ן פון מרכז לעניני חינוך (ספּעציעל אין די ימי החופש) פון שטאָט צו שטאָט אום צו באַקענען זיך אויפן אָרט מיטן מצב היהדות בכלל און מצב החינוך בפרט, מעורר און מחזק זיין אַלט און יונג, פאַרשפּרייטן די ספרים און חוברות וועלכע זיינען אַרויסגעגעבן דורך דעם מל"ח (מרכז לעניני חינוך) און דורכפירן פאַרשידענע אַנדערע שליחות'ן אין חיזוק היהדות און חינוך הכשר.

מסביר זיין, ער זאָל וויסן אַז ער איז אַ שקול, אין יעדן מצב אין וועלכן ער געפינט זיך איז ער אַ שקול; אויב אַפילו ער איז אַ גרויסער בעל עבירה, קאָן ער תשובה טאָן, און מיט איין פעולה, אין איין שעה און אין איין רגע, קאָן ער מכריע זיין זיין גאַנצן מצב צום גוטן, ווארום ער איז אַ שקול. פון דער צווייטער זייט — וועט ער אים מסביר זיין — דאַרף ער וויסן אַז מיט איין פעולה קאָן ער מכריע זיין זיין גאַנצן מצב אין לעומת זה חס ושלום; מצד דער בחירה חפשית וואָס איז אים געגעבן געוואָרן, קאָן ער בוחר זיין חס ושלום אין רע, במילא דאַרף ער זיך היטן, טאָן דאָס וואָס עס פירט צו חיים וטוב, און ער — דער תלמיד — וועט דעם אידן ווייזן די וועג פון ובחרת בחיים.

ט. פאַראַן אַזעלכע וואָס מיינען אַז זיי טוען גאַרנישט אויף, איז באמת גערעדט — ניט דאָס איז קובע, צי זיי טוען יאָ אויף צי ניין.

דער דין ביי ביעור חמץ איז, אַז ווען מען איז בודק חמץ, זוכט מען איבעראַל צי ס'איז דאָ חמץ, איז אַפילו אויב מען געפינט ניט קיין חמץ, איז די ברכה אַ ברכה. ער האָט געטאָן וואָס עס ליגט אויף אים, הגם אַז ער האָט לכאורה גאָרנישט אויפגעטאָן, האָט ער מקיים געווען די מצוה כתיקונה [22].

מיט וואָס צו באַרימען זיך, האָט ער טאַקע ניט. ער איז אויף געווען אַ גאַנצע נאַכט, ניט געלערנט די נאַכט און ניט געשלאָפן, איבערגעדרייט די הויז און האָט ערשט גאָרניט אויפגעטאָן, אָבער די מצוה וואָס עס ליגט אויף אים האָט ער מקיים געווען.

און אַזוי איז אויך ביי בדיקת חמץ ברוחניות. די בחורים וואָס פאָרן און מיינען אַז זיי טוען ניט אויף, ער האָט פאַרבראַכט זיין צייט ניט אין קיין מקום מושב, נאָר ערגעץ אין מיטן וועג, אויף אַ פרשת דרכים, אַן אָרט וואו מען קען דאָרטן גיין אין לינקן זייט חס ושלום, און נאָך אַלעם דעם האָט ער ערשט גאָרנישט אויפגעטאָן. איז מיט וואָס צו באַרימען זיך האָט ער ניט — אָבער דאָס וואָס ליגט אויף אים האָט ער געטאָן. ושכר מצוה מצוה [23], צוותא וחיבור.

י. נאָך מער: כאָטש ער מיינט אַז ער האָט גאָרניט אויפגעטאָן, פאַרמאַטערט איז ער, און קומענדיק צוריק וועט מען נאָך האָבן צו אים טענות און חברים וועלן לאַכן פון אים, איז אויסער דעם וואָס, ווי געזאָגט, איז דער עיקר דער טאָן, — האָט ער באמת יאָ אויפגעטאָן, נאָר ער אַליין וויים ניט דערפון. ווי־באַלד אַז ער האָט געטאָן, האָט ער געוויס אויפגעטאָן, ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר האָט איבערגעזאָגט כמה פעמים אין נאָמען פון זיין פאָטער [24]: חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם.

יא. איינער פון די אויפטוען וואָס ער האָט אויפגעטאָן איז:

אויסער דעם וואָס ווען מען גייט

---

22) שלחן ערוך אדמו"ר הזקן ענדע סימן תלב.

23) אבות פרק ד משנה ב.

24) היום יום, יב תשרי.

אָדער מען לויפט אין אַ שליחות מצוה, האָט ער מזכך געווען דעם שטיין וואָס ער האָט אויף אים גע־טראָטן, און האָט אויף יענעם אָרט מטהר געווען דעם אויר.

— אָבער דאָס איז דאָך אַן ענין וואָס ער זעט דאָס ניט, און מען ווערט דאָס ניט אַריינשרייבן דאָ למטה אין דעם דין וחשבון. אָבער ער וויל דאָך עפּעס אויפטאָן אין דער שליחות וואָס מען האָט אים געשיקט לקרב לבם של ישראל לאביהם שבשמים, —

איז באמת האָט ער אין דעם ענין אויך אויפגעטאָן.

בשעת אַ איד זיצט ביי זיך אין שטוב און זעט דורכן פענסטער ווי עס לויפט אַ בחור מיט אַ באָרד, דערמאָנט ער זיך אַז זיין טאַטע האָט אויך אַזוי אויסגעקוקט, און אַז זיין פאָטער האָט אים אָנגעזאָגט: אַלע טאָג, אויפשטייענדיק אינדערפרי, זאָלסטו זאָגן מודה אני, און גייענדיק שלאָפן זאָלסטו זאָגן שמע ישראל, און בעת מעשה חזר'ט ער איבער — דער וואָס דערמאָנט זיך — אין זיין מחשבה אָדער דבור, דעם פּסוק שמע ישראל און מודה אני, און ער שטייט אין אַ התעוררות.

אַז עס קומט אַ קינד אַהיים און דערציילט אַז ער האָט געזען אַ בחור מיט אַ באָרד פאַרקויפנדיק „טאַקס ענד טיילס", און דער בחור האָט געוואָלט אים אַריינרוקן אַ „טאַקס ענד טיילס", אָבער ער האָט זיך ניט געלאָזן, איז ווען ער דערציילט דאָס זיין טאַטן צי זיין מאַמען, דער־מאָנען זיי זיך בשעת מעשה אויף זייערע עלטערן, ובשעתא חדא ורגעא חדא כו'.

יב. אַ לב נשבר ונדכה דאַרף ער טאַקע האָבן וואָס זיינע פּעולות זיי־נען ניט קיין אָנגעזעענע, וואָרום אויב ער וואָלט זוכה געווען, וואָלט ער אויפגעטאָן פנימיות'דיקע פּעולות, און ניט נאָר קיין מקיף'דיקע פּעולות, אָבער זאָגן אַז ער האָט גאָרנישט אויפגעטאָן, קאָן מען ניט, וואָרום דאָס אַליין וואָס מען האָט געזען אַז עס פאַרט אַרום אַ בחור מיט אַ באָרד מעורר זיין אידן צו אידיש־קייט, דאָס אַליין האָט געוויס גע־פועל'ט על כל פנים בדרך מקיף.

יג. אַ יונגערמאַן פון די תמימים האָט מיר דערציילט, אַז אַ קאָנסער־וואַטיווער ראַביי איז געווען דאָ אַמאָל צו אַ חסידישן פאַרברענגען. קיין חסיד איז ער ניט געוואָרן, אָבער עס איז אים געפעלן געוואָרן און עס האָבן אים פאַראינטערעסירט חסידים. דער ראַביי איז אַ טיטשער צי אַ פּרינצי־פּאַל אין אַ סקול. אַזוי ווי ער דאַרף דאָך דערציילן די קינדער סיפּורים צו פאַראינטערעסירן זיי, האָט ער זיי דערציילט אַז עס זיינען פאַראַן אַזעל־כע אידן מיטן נאָמען חסידים, און האָט זיי אָנגעהויבן דערציילן זייערע הנה־גות: זיי לערנען פאַרן דאַווענען, דער־נאָך דאַווענען זיי לאַנג, נאָכהער האָבן זיי שיעורים וואָס זיי לערנען — און ערשט דערנאָך טרינקען זיי דזשוס.

די קינדער האָבן דאָס אַלץ אויס־געהערט, און געפרעגט צי דאָס זיי־נען מענטשן וואָס זיינען געווען אַמאָל, אָדער אין יוראָפּ. האָט ער זיי גע־ענטפערט אַז זיי זיינען פאַראַן אויך איצטער און אין אַמעריקע. די קינ־דער האָבן געזאָגט, אַז זיי גלויבן אים ניט, עס קאָן ניט זיין אַז היינט

אין אַמעריקע זאָלן זיך געפינען אַזעל־כע מענטשן.

דער ראַביי האָט אָנגעהויבן זוכן עצות ווי צו באַשטעטיקן די מעשה אין די אויגן פון די קינדער, ביז ער האָט זיך דערמאָנט אויף זיינעם אַ באַקאַנטן, אַ חסידישן יונגערמאַן — דאָס איז דער יונגערמאַן וואָס האָט מיר דער־ציילט די מעשה — איז ער צוגע־פאָרן צו אים, דערציילט אים די גאַנצע זאַך און האָט אים געבעטן ער זאָל קומען צו אים אין סקול. דאַרפסט דאָרטן גאָרנישט טאָן — זאָגט דער ראַביי צום יונגערמאַן — דאַרפסט זיך נאָר ווייזן. דער יונגער־מאַן האָט מסכים געווען.

ווען דער יונגערמאַן איז אַריין אין סקול — אַ יונגערמאַן מיט אַ גרוי־סער באָרד — האָט זיך אָפּגערופן דער ראַביי צו די קינדער: איר געדענקט אַז איך האָב אייך דער־ציילט אַ מעשה וועגן חסידים, און איר האָט ניט געגלויבט? קוקט! אָט דער יונגערמאַן וואָס איז איצט אַריין, איז איינער פון די חסידים.

די קינדער האָבן אים באַטראַכט, ווי ער קוקט אויס מיט זיין באָרד א. א. וו. און האָבן אים געפרעגט צי ער איז אַ חסיד. אַז ער האָט זיי געענטפערט אויף יאָ, האָבן זיי ביי אים אָנגעהויבן נאָכפרעגן זיך וועגן די הנהגות פון חסידים וכו׳. בייטאָג האָבן דאָס די קינדער דער־ציילט מיט התפעלות ביי זיך אין די היימען, און האָבן אָנגעהויבן שטעלן שאלות די עלטערן וכו׳ וכו׳.
(משיחת ש״פ מטו״מ, תשי״ב)

פרשת עקב

א. היינטיקע סדרה — פ׳ עקב — איז איינע פון די שבעה דנחמתא, וואָס ניט נאָר די הפטרות זיינען אָן ענין פון נחמה, נאָר אויך די סדרות. וואָרום די הפטורות זיינען דאָך, ברובם, מעין הפרשה. איז וויבאַלד אַז די הפטורה רעדט וועגן דער נחמה פון דער גאולה, דאַרף מען זאָגן, אַז אויך די סדרה רעדט וועגן דער גאולה.

באמת רעדט גאַנץ תורה וועגן גאולה, וואָרום אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה[1], דורכן עסק בתו־רה ווערט באַפרייט די נשמה פון דעם גלות הגוף ונפש הבהמית, און דורך דעם ווערט באַפרייט אויך דער גוף פון גלות כפשוטו.

נאָר אין גאַנץ תורה רעדט זיך וועגן אַנדערע ענינים, און דורך זיי איז פאַראַן די גאולה, אָבער אין די סדרות פון שבעה דנחמתא רעדט זיך וועגן גאולה אַליין.

מען געפינט זיך דאָך איצטער אין גלות, איז בכדי צו דערקלערן דעם ענין הגאולה, גיט מען פריער צו פאַרשטיין דעם גלות מיט דער סיבה פון דעם גלות, און בשעת מען וויס די סיבה פון דעם גלות, וויס מען

1) אבות פרק ו משנה ב.